

Datum 2016-11-08
Diarienummer MN 2016-00318

Detaljbudget 2017

Miljönämnden 2017

1. Sammanfattning

Miljönämnden ska med sina insatser bidra till en hållbar regional utveckling i Västra Götaland. Regionutvecklingsuppdraget utgår från en helhetssyn på de miljömässiga, sociala och ekonomiska dimensionerna, där alla tre är högt prioriterade och integrerade i varandra. Nämnder och kommittéer som arbetar med regional utveckling har tillsammans en unik genomförandekraft för att uppnå en hållbar utveckling och ett gott liv för invånarna i hela Västra Götaland.

Miljönämnden arbetar under 2017 enligt regionfullmäktiges antagna budget för Västra Götalandsregionen samt med tillväxt- och utvecklingsstrategin Västra Götaland 2020 (VG 2020). Utifrån budgetens strategiska mål "Västra Götaland ska sträva efter det hållbara samhället med tillväxt av jobb och företag i hela regionen", har miljönämnden valt följande mål och fokusområden:

Mål

- Klimatutsläppen från fossilbränsle i Västra Götaland samt verksamhetens direkta miljöpåverkan ska minska

Fokusområden

- Göra Västra Götaland till modell för hållbar landsbygdsutveckling och samspel stad/land
- Västra Götalandsregionen ska verka för att stärka innovationskraften i Västra Götaland
- Minska verksamhetens avfallsmängder och verka för cirkulära affärsmodeller samt skärpta miljökrav vid upphandlingar
- Bättre möjligheter till livsmedels- och energiproduktion samt stimulera ökad användning av biogas
- Utveckla Göteborgs botaniska trädgård för 2017.

Miljönämndens arbete med målet och fokusområdena beskrivs i kommande kapitel.

2. Västra Götaland ska sträva efter det hållbara samhället med tillväxt av jobb och företag i hela regionen

2.1.2 Göra Västra Götaland till modell för hållbar landsbygdsutveckling och samspel stad/land

- Genom handlingsprogrammet Livsmedel och gröna näringar ska miljönämnden stödja åtgärder för en hållbar stads- och landsbygdsutveckling.
- För att öka samspelet mellan stad och land, stärka det lokala kretsloppet samt ta tillvara avfall och återföra näring till jordbruket genom biogödsel, stödjer miljönämnden samverkan och erfarenhetsutbyte mellan kommuner och verksamheter som jobbar för ökad insamling och bättre kvalitet på matavfall till biogasproduktion. Det sker genom handlingsprogrammet för Livsmedel och gröna näringar samt plattformen Biogas Väst.
- Inom ramen för programmet för Hållbar energi och bioinnovationer ska miljönämnden stödja insatser och samverkan som förbättrar förutsättningarna för en mer kostnads- och energieffektiv gårdsbaserad produktion av biogas och biogödsel.

2.1.4 Västra Götalandsregionen ska verka för att stärka innovationskraften i Västra Götaland

- Genom handlingsprogrammet Hållbara transporter, handlingsprogrammet Hållbar energi och bioinnovationer samt pågående Interreg-projektet Biogas2020 verka för nya innovationer som ökar konkurrenskraften för biogas och andra biodrivmedel jämfört med de fossila drivmedlen som idag är billigare. Det sker både inom teknikutveckling och inom affärsupplägg och riskspridningsmodeller.
- Inom ramen för handlingsprogrammet Hållbar energi och bioinnovation ska miljönämnden stödja insatser inom områdena förnybar elproduktion och smarta nät bland annat för att stärka innovationskraften inom byggnadsintegrerade solceller.
- Genom handlingsprogrammet Livsmedel och gröna näringar ska miljönämnden stödja miljöinriktade innovationer i små och medelstora bolag inom branschen.
- Miljönämnden ska inom handlingsplanen för Hållbart mode och hälsosamma miljöer involvera företag i projekt som bidrar till produkt- och affärsutveckling för en cirkulär ekonomi inom textil- och möbelbranschen samt etablera utvecklingsprojekt inom framtidens hållbara miljöer som stärker innovationskraften i inredningsbranschen.
- Miljönämnden ska bidra till ambitionen att Västra Götalandsregionen ska vara bland de ledande i Europa år 2018 på att använda innovation som verktyg i upphandling. Genom samarbete med inköpsverksamheten ska miljönämnden under 2017 identifiera lämpliga upphandlingar och bidra till att möjliggöra en process och ett kravställande som främjar innovativa och cirkulära gröna lösningar.

2.4 Klimatutsläppen från fossilbränsle i Västra Götaland samt verksamhetens direkta miljöpåverkan ska minska

Regionfullmäktige antog 2009 ”Klimatstrategi för Västra Götaland”, där målet är att Västra Götaland skall vara fossiloberoende 2030 vilket innebär att utsläppen av växthusgaser behöver minska med 80 procent från 1990.

Inom processen ”Strategiska vägval för ett gott liv i ett fossiloberoende Västra Götaland 2030” har VGR tillsammans med Länsstyrelsen, och i en bred dialogprocess med kommunalförbund, akademi, näringsliv med flera, tagit fram en plan för hur det regionala målet ska nås. Det är av stor vikt att fler företag och externa aktörer behöver involveras för att nå resultat i arbetet. Planen innehåller förslag till fyra prioriterade områden; hållbara transporter, klimatsmart och

hälsosam mat, förnybara och resurseffektiva produkter och tjänster samt sunda och klimatsmarta bostäder och lokaler.

Under 2017 kommer miljönämnden att särskilt prioritera insatser inom dessa områden bland annat inom ramen för handlingsprogrammen Hållbara transporter, Livsmedel och gröna näringar, Hållbar energi och Bioinnovation, Hållbart mode och hälsosamma miljöer samt plattformen Biogas Väst.

Miljönämnden har ett samordnande och strategiskt ansvar för Västra Götalandsregionens interna miljöarbete och miljöplan 2017-2020 för att minska verksamhetens direkta miljöpåverkan. Miljöplanen är indelat i sju prioriterade miljöområden: Transporter, Energi, Produkter och Avfall, Livsmedel, Kemikalier, Läkemedel samt Medicinska gaser där miljönämnden har ett utökat ansvar att koordinera arbetet inom Produkter och Avfall och Kemikalier.

Under 2017 ska miljönämnden genom samverkan med inköpsorganisationen verka för att utveckla miljökraven inom de områden som är av särskild betydelse för att nå målen i miljöprogrammet samt initiera utvecklingsinsatser tillsammans verksamheten för att minska förekomsten av miljö- och hälsofarliga ämnen och bidra till en hållbar resursanvändning.

2.4.1 Minska verksamhetens avfallsmängder och verka för cirkulära affärsmodeller samt skärpta miljökrav vid upphandlingar

- Genom samverkan med Västra Götalandsregionens inköpsorganisation och nationellt ska miljönämnden verka för att utveckla miljökraven inom de områden som är av särskild betydelse för att nå målen i miljöplanen. Det sker främst genom deltagande i miljöprioriterade upphandlingar och genom utveckling av kravunderlag för att tillämpa i underliggande avtal för prioriterade produktområden, primärt inom målområde kemikalier samt produkter & avfall.
- Miljönämnden ska verka för utveckling av cirkulära och resurseffektiva flöden av produkter som Västra Götalandsregionens verksamheter använder med fokus på de prioriterade produktområdena: förbrukningsprodukter, inredning och textilier.
- Initiera och stötta förvaltningarna projekt som syftar till att minska verksamhetens matsvinn.
- Inom plattformen Biogas Väst lyfta fram satsningen på produktion och användning av biogas i Västra Götaland som ett konkret exempel som bidrar till en cirkulär bioekonomi genom att ha bäring på mer än en samhällsutmaning samtidigt, som minskad klimatpåverkan, ökad resurshushållning i livsmedelskedjan samt återföring av näringsämnen till marken.
- Inom handlingsplanen för Hållbart mode och hälsosamma miljöer ska miljönämnden etablera en plattform för hållbara miljöer för att samla och sprida kunskap samt initiera utvecklingsprojekt som skapar efterfrågan på hållbara produkter/material och underlättar cirkulära flöden.

2.4.2 Bättre möjligheter till livsmedels- och energiproduktion samt stimulera ökad användning av biogas

- Genom handlingsprogrammet Livsmedel och gröna näringar initiera insatser för att Västra Götalandsregionen ska öka andelen inköpta livsmedel som producerats i den egna regionen.
- Under 2017 skall miljönämnden verka för att skapa en plattform för solceller med fokus på kunskapsspridning inom området i Västra Götaland. Arbetet kommer ske inom ramen för handlingsprogrammet Hållbar energi och bioinnovation.

- Miljönämnden ska fortsatt söka stöd från Energimyndigheten för att driva noden för näringslivs- och affärsutveckling samt Power Väst för att kunna utveckla möjligheterna kring vindkraften i syfte med att få till en genomtänkt utbyggnad och en ökad sysselsättning.
- Miljönämnden koordinerar den regionala plattformen Biogas Väst och driver på arbetet inom de utpekade områdena Godstransporter på väg, Energieffektivare gasbussar samt Fossiloberoende offentliga fordonsflottor. Miljönämnden ska under 2017 fortsätta dialogen med övriga berörda nämnder om möjligheten till ökad användning av biogas i VGRs egna fordon och transporter. På användarsidan ligger fokus fortsatt på biogas som drivmedel inom transportsektorn, men för att ytterligare stimulera en ökad användning kompletteras arbetet under 2017 med initiativ även inom andra användningsområden som t ex råvara och processenergi för industrin.
- Genom medverkan i Interreg-projektet Biogas2020 och den biogasallians miljönämnden leder inom det europeiska nätverket ENCORE ska VGRs insatser för utveckling och nya affärsupplägg längs biogasens värdekedja växlas upp genom ökat samarbete och utbyte med skandinaviska och europeiska regioner och aktörer.

2.4.3 Utveckla Göteborgs botaniska trädgård

Under 2016 har arbetet med fokusområdet varit inriktat på att lyfta frågor med nämnder och styrelser som inte är beställare till Göteborgs botaniska trädgård, men vars uppdrag ändå är relevant för trädgårdens fortsatta utveckling. Exempel på frågor som har diskuterats är den botaniska trädgården som del av kulturutbudet och Gröna Rehab som en del av Västra Götalandsregionens rehabiliteringsinsatser. De frågor som lyfts kommer i första hand hanteras vidare av berörda styrelser och nämnder under 2017. Inom ramen för fokusområdet kommer arbetet fortsätta med att utveckla Göteborgs botaniska trädgård roll som en viktig del av besöksnäringen. Ambitionen är att slutföra uppdraget med fokusområdet under året.

5. Ekonomiska förutsättningar

5.1 Ekonomiskt resultat

Miljönämndens budget fördelas per verksamhetsområde enligt nedanstående tabell. Under tabellen följer kommentarer till de olika posterna.

<i>Detaljbudget 2017</i>				
Miljönämnden	Budget 2016 tkr	Budget 2017 tkr	Diff tkr	Förändring %
<i>Finansiering:</i>				
Övriga intäkter	2 650	2 650	0	0%
Regionalt anslag	89 284	91 077	1 793	2%
SUMMA INTÄKTER	91 934	93 727	1 793	2%
VGR:s miljöprogram	1 500	1 500	0	0%
Projektmedel	27 503	25 156	-2 347	-9%
<i>varav klimatstrategin</i>	6 500	7 000	500	8%
<i>varav plattform för biogas</i>	2 000	2 000	0	0%
<i>varav Västerhavsveckan</i>	1 600	1 600	0	0%
<i>varav Göteborgspriset för hållbar utveckling</i>	1 000	1 000	0	0%
<i>varav Passivhuscentrum Västra Götaland</i>	3 000	3 000	0	0%
VG2020 (miljömiljonen)	5 000	5 000	0	0%
Verksamhetsbidrag och medlemskap	12 806	12 950	144	1%
<i>varav Västkuststiftelsen</i>	7 186	7 330	144	2%
<i>varav Skärgårdsrenhållningen</i>	1 400	1 400	0	0%
Göteborgs Botaniska trädgård	31 800	32 443	643	2%
<i>varav Gröna rehab</i>	3 100	3 100	0	0%
Nämnd	1 352	1 379	27	2%
Tjänster Koncernkontoret	11 973	15 300	3 327	28%
SUMMA KOSTNADER	91 934	93 727	1 793	2,0%
Varav övriga intäkter	-2 650	-2 650	0	0,0%
SUMMA BUDGET REGIONEN	89 284	91 077	1 793	2,0%

Bilaga 1

Bilaga 2

Miljönämndens regionbidrag uppgår till 91 miljoner kronor (mnkr).

Regionstyrelsens beslutade "Regiongemensamma riktlinjer för detaljbudget 2017" har följts. Det innebär kompensation för löne- och prisökningar med två procent för samtliga offentliga utförare vilket ger 2 mnkr till nämnden. Som kompensation för att en enhetlig lägstanivå för friskvårdsbidrag införs i alla förvaltningar och bolag tillförs nämnden 7 tusen kronor som riktas till Göteborgs botaniska trädgårdar.

På intäktssidan finns, utöver det regionala anslaget, även budgeterat 2,6 mnkr för intäkter i projekten Power Väst och Biogas. För 2017 är Västra Götalands tillgångsränta satt till noll procent.

Under rubriken VG2020 processen finns resurser samlad för delregionala genomförandeplaner, externt utvecklingsarbete samt för information, *bilaga 1*.

Organisationer som får övriga verksamhetsbidrag finns specificerade i *bilaga 2*.

Posten Beställaruppdrag avser anslag till Göteborgs Botaniska trädgård.

Under posten projektmedel har 2016 vissa tjänster budgeterats som bokförts direkt på projektanslag. Summan är 2017 flyttad och bokförs till posten koncernkontoret.

2015 inrättades en ny tjänstemannaorganisation under regionstyrelsen, koncernkontoret, som ger stöd till flera nämnder, styrelser och kommittéer. Reglering mellan regionstyrelsen och berörda nämnder är ännu inte helt fastställd. I avvaktan på beslut är den tidigare budgeten för koncernkontoret uppräknad med index under rubriken Koncernkontoret.

5.2 Eget kapital

Miljönämnden planerar inte att använda eget kapital 2017.

5.3 Investeringar

Miljönämnden har inga investeringar.

7. Intern kontroll

Miljönämnden utgår i framtagandet av planen för intern kontroll från Västra Götalandsregionens beslutade riktlinjer och rutiner för intern kontroll.

Arbetet med plan för intern kontroll för miljönämnden fokuserar på nämndens ansvar enligt miljönämnden reglemente och detaljbudget för miljönämnden 2017. En gemensam inventering av risker inom Koncernstab regional utveckling utgör grunden för miljönämndens riskanalys. Riskanalysen arbetas fram gemensamt av miljönämnden och miljöavdelningen utifrån de identifierade riskerna.

8. Fördjupad rapport till egen nämnd/styrelse

8.1 Inledning

Miljönämnden ska med sina insatser bidra till en hållbar regional utveckling i Västra Götaland. Regionutvecklingsuppdraget utgår från en helhetssyn på de miljömässiga, sociala och ekonomiska dimensionerna, där alla tre är högt prioriterade och integrerade i varandra. Nämnder och kommittéer som arbetar med regional utveckling har tillsammans en unik genomförandekraft för att uppnå en hållbar utveckling och ett gott liv för invånarna i hela Västra Götaland.

Miljönämnden arbetar under 2017 enligt regionfullmäktiges antagna budget för Västra Götalandsregionen samt med tillväxt- och utvecklingsstrategin Västra Götaland 2020 (VG 2020). Utifrån budgetens strategiska mål "Västra Götaland ska sträva efter det hållbara samhället med tillväxt av jobb och företag i hela regionen", har miljönämnden valt det prioriterade målet "Klimatutsläppen från fossilbränsle i Västra Götaland samt verksamhetens direkta miljöpåverkan ska minska" och fokusområdena "Göra Västra Götaland till modell för hållbar landsbygdsutveckling och samspel stad/land", "Västra Götalandsregionen ska verka för att stärka innovationskraften i Västra Götaland", "Minska verksamhetens avfallsmängder och verka för cirkulära affärsmodeller samt skärpta miljökrav vid upphandlingar", "Bättre möjligheter till livsmedels- och energiproduktion samt stimulera ökad användning av biogas" och "Utveckla Göteborgs botaniska trädgård" för 2017.

VG 2020 sätter ramarna för arbetet med tillväxt och utveckling mellan år 2014 och 2020 och är huvudverktyget för att, i samverkan i Västra Götaland, genomföra den gemensamma visionen om Det goda livet. Miljönämndens arbete utgår framförallt ifrån kapitlet En region där vi tar globalt ansvar och områdena Ett resurseffektivt samhälle med minskad klimatpåverkan och Hållbar konsumtion som driver ansvar, utveckling och innovationer. Genom handlingsprogrammen inom Hållbara transporter, Livsmedel och gröna näringar, Hållbar energi och Bioinnovation, Hållbart mode och hälsosamma miljöer samt plattformen Biogas Väst arbetar miljönämnden med att bidra till att målen i VG 2020 ska nås. Miljönämnden avsätter även särskilda medel för kommunalförbundens genomförandepå planer kopplat till VG 2020. Arbetet beskrivs vidare under kapitel B-D.

En av de prioriterade frågorna i VG 2020 är att offentlig sektor ska bli ledande på utveckling av hållbara lösningar. Miljönämnden har ett samordnande och strategiskt ansvar för Västra Götalandsregionens interna miljöarbete och miljöplan 2017-2020 som syftar till att minska verksamhetens miljöpåverkan. Beskrivningen av detta arbete följer under kapitel A.

8.2 Ett kraftfullt miljöarbete

A. Minskad klimatpåverkan från egna verksamheten

Miljönämnden har ett samordnande och strategiskt ansvar för Västra Götalandsregionens interna miljöarbete och miljöplan 2017-2020 för att minska verksamhetens miljöpåverkan. Det innebär att nämnden har ansvar för att föreslå miljömål samt att ta andra miljöstrategiska initiativ. Miljönämnden ansvarar för uppföljningen av miljöplanen i samband med årsredovisningen och ger förslag på eventuella korrigerande åtgärder för att målen ska nås inom perioden. Miljöplanen är indelat i sju prioriterade miljöområden: Transporter, Energi, Produkter och Avfall, Livsmedel, Kemikalier, Läkemedel samt Medicinska gaser där miljönämnden har ett utökat ansvar att koordinera arbetet inom Produkter och Avfall och Kemikalier. Inom dessa områden ansvarar miljönämnden för flera utvecklingsprojekt och har

en viktig roll i att utveckla miljökravställandet i upphandlingsprocessen tillsammans med inköpsorganisationen.

Under 2017 ska miljönämnden fortsätta utveckla och testa konceptet ”Giftfria offentliga rum”, nu kallat ”Kemikaliesmarta rum”, i syfte att minska förekomsten av miljö- och hälsofarliga tillsatser i varor och därmed stärka förutsättningarna för Västra Götalandsregionen att leva upp till det nationella miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö till 2020. Det görs genom samarbete med projektorganisationer inom VGR för planerade och/eller pågående byggprojekt, analys av nyligen färdigställda byggprojekt, aktiviteter kopplade till enskilda produkter och processer (till exempel medverkan i textilieprojektet NonToxTex) och samarbete med kommuner i Västra Götaland.

Inom målområdet produkter och avfall deltar miljönämnden i flera utvecklingsprojekt. Miljönämndens roll i dessa projekt är att säkerställa kundperspektivet. Exempel på pågående projekt som kommer att vidareutvecklas under 2017 är cirkulära möbelflöden, biobaserade och innovativa material för ljudabsorbenter till offentlig lokaler, förnybara former i vården och biobaserade riskavfallsbehållare i hälso- och sjukvården. Projekten syftar till att hitta cirkulära affärsmodeller samt öka biobaserade material i produkter som regionens verksamheter och ska bidra till en hållbar resursanvändning.

Textilier är ett prioriterat produktområde i miljöplan 2017-2020 både ur ett kemikalie- och resursanvändningsperspektiv. Miljönämnden har en viktig roll att stötta inköpsorganisationen med kunskap, kontakter inom akademien och textilbranschen samt driva innovationsmöjligheter i kommande upphandlingar under 2017.

Miljönämnden ska under 2017 stödja de egna verksamheterna med framtagande av klimatberäkningar för livsmedelsinköpen. Stöd kommer även att ges till måltidsplanering vid sjukhusköken i form av införande och användning av en klimatmodul för beräkning och jämförelse av klimatpåverkan per måltid i måltidsplanerungsverktyget.

B. En fossiloberoende region

Strategiska vägval för ett gott liv i ett fossiloberoende Västra Götaland 2030

Regionfullmäktige antog 2009 ”Klimatstrategi för Västra Götaland”, där målet är att Västra Götaland skall vara fossiloberoende 2030. Omställningen till ett fossiloberoende Västra Götaland är också prioriterat i Västra Götalands tillväxt och utvecklingsstrategi, VG 2020. Över 70 aktörer har skrivit under strategin och därmed åtagit sig att aktivt driva klimatfrågan i sin egen organisation.

För att öka takten i klimatarbetet har processen med att ta fram en plan för ett fossiloberoende Västra Götaland 2030 pågått sedan 2014. Uppdraget att presentera ett förslag till prioriteringar för hur Västra Götaland ska öka takten i arbetet med att nå det regionala klimatmålet har slutförts och skickats ut på remiss under 2016. Processen drivs i samarbete med Länsstyrelsen, och i en bred dialogprocess med kommunalförbund, akademi, näringsliv med flera. Det är av stor vikt att fler företag och externa aktörer behöver involveras för att nå resultat i arbetet.

Under 2017 kommer Miljönämnden att särskilt prioritera insatser för att genomföra förslaget till plan för ett fossiloberoende Västra Götaland 2030. Förslaget innehåller fyra fokusområden;

- hållbara transporter
- klimatsmart och hälsosam mat

- förnybara och resurseffektiva produkter och tjänster
- sunda och klimatsmarta bostäder och lokaler

Inom dessa fokusområden har tolv satsningar identifierats, vilka ska genomsyras av fyra arbetssätt för att öka genomförande kraften i klimatarbetet. Arbetssätten handlar om att Västra Götaland ska vara föregångare, klimatplanera för framtidens samsstruktur, investera i testarenor och innovationer som bidrar till utveckling och jobb samt utveckla attraktiva samhällen där det är lätt att göra rätt. Genomförandet av satsningarna stöds av program och insatser som tas fram inom området regional utveckling samt klimatarbetet i Västra Götalandsregionens egna verksamheter. Arbetet med att nå ett fossiloberoende Västra Götaland 2030 ska tydligt bidra till ökad sysselsättning, utveckling i hela regionen och ett gott liv för invånarna.

Hållbar energi och bioinnovation

Programmet för hållbara energi och bioinnovation drivs gemensamt av regionutvecklingsnämnden och miljönämnden. Programmet stöttar forskning och utveckling samt test och demonstration där VGR tillsammans med andra offentliga och privata aktörer samverkar kring de lösningar som behövs för att ställa om till ett hållbart energisystem. Lösningar innefattar insatser inom förnybar elproduktion, produktion av förnybara bränslen, smarta nät, och energieffektivisering inom industrin och bostäder & service. Västra Götalandsregionen har under 2017 Energimyndighetens uppdrag att vara nod för näringslivs- och affärsutveckling inom vindkraft. Regionen kommer att fortsätta söka stöd från Energimyndigheten för att driva noden för näringslivs- och affärsutveckling samt Power Väst för att kunna utveckla möjligheterna kring vindkraften.

Under 2017 skall miljönämnden tillsammans med Passivhuscentrum Västra Götaland och dess ägargrupp (bestående av Alingsås kommuns och miljönämnden, VGRs, presidier) fortsatt verka för att utveckla Passivhuscentrum till ett nationellt informationscenter kring miljö- och energieffektivt byggande. I oktober 2016 beslutade regeringen att avsätta 10 mkr årligen till ett nationellt kunskapscentrum för energieffektivt byggande. Beslutet låg i linje med det förslag som Passivhuscentrum tagit fram under 2016. Passivhuscentrum kommer att ansöka om dessa medel när utlysningen öppnar under våren 2017. Miljönämnden avser att stödja Passivhuscentrum med 3 mkr årligen under 2017. Därefter ska det regionala engagemanget minskas i takt med att det nationella åtagandet ökar.

Biobaserad samhällsekonomi är ett område som återfinns inom flera handlingsprogram, till exempel hållbar energi, hållbara transporter och livsmedel och gröna näringar. Inom ramen för programmet hållbar energi stötta fortsatt utveckling av biobaserade bränslen och material med särskilt fokus på kemiindustrin och byggindustrin. Under 2017 kommer insatser kopplat till ökad samverkan med närliggande regioner att prioriteras.

Fortsatta satsningar på havsbaserad vind- och vågkraft samt en utökad satsning på affärsmodeller och demonstration av byggnadsintegrerad solcell bör prioriteras tillsammans med utveckling av biodrivmedelproduktion. Den ökade elproduktionen från småskaliga och väderberoende produktionsmetoder, så kallad intermittent kraft, kräver ökade satsningar på distribution och lagring av energi. En kraftsamling inom smarta nät är en förutsättning för en hållbar energiförsörjning i Västra Götaland.

Hållbara transporter

Transportsektorn, som står för ungefär en fjärdedel av Västra Götalands totala utsläpp av växthusgaser och 44 procent av den icke handlande sektorns utsläpp, behöver reducera sin andel av utsläppen.

Handlingsprogrammet för hållbara transporter kombinerar närliggande åtgärder för övergång från fossilt till förnybart i transportsystemet med långsiktiga insatser för att förbereda omställningen till ett transportsnålt, energieffektivt och automatiserat transportsystem som använder hög andel förnybara energi och har en lägre klimatpåverkan. Handlingsprogrammet drivs tillsammans med regionutvecklingsnämnden, kollektivtrafiknämnden och miljönämnden.

Miljönämndens kommer under 2017 framförallt att arbeta med projekt och åtgärder som bidrar till att antalet fordon med förnybara, hållbara drivmedel inklusive el ökar. Här är samarbetet med kommunalförbunden och kommunerna centralt. Vidare kommer projekt inom satsningen för Strategiska Vägval "Klimatsmart vardagsresande där fler väljer gång, cykling och kollektivt resande" att prioriteras.

Miljönämnden kommer att göra särskilda insatser inom biogasområdet som beskrivs i nästa stycke. Västra Götalandsregionens egen verksamhet är viktig i omställningen mot hållbara transporter. Miljönämnden arbetar för att verksamhetens roll ska öka när det gäller att efterfråga och utveckla ny teknik och drivmedel.

Biogas

En fortsatt satsning på produktion och användning av biogas i Västra Götaland motiveras av att det är ett lokalt producerat bränsle som bidrar till att minska användningen av fossil energi och därmed minskar klimatpåverkan. Samtidigt tas avfall och restprodukter från stad och landsbygd omhand som en resurs och näringsämnen återförs till marken via biogödsel som ersätter importerad handelsgödsel. Genom att ha bäring på mer än en samhällsutmaning åt gången är detta ett konkret exempel som bidrar till en cirkulär bioekonomi. Västsverige ligger i framkant internationellt sett och är den region som tillsammans med Skåne har störst potential för produktion av biogas från avfall. Även inom förgasning av skogsråvara är Västsverige världsledande vad gäller forskning och utveckling.

Miljönämnden bidrar i utvecklingsarbetet genom att under 2017-2020 ta ännu ett steg i arbetet att koordinera Biogas Väst som en regional plattform som driver på mot inriktningsmålet 2,4 TWh producerad och använd biogas i Västra Götaland. Biogas Väst samlar region, länsstyrelse, kommuner, energibolag, jordbruksföretag, fordonsindustri, drivmedelsföretag, akademi med flera för utbyte av kunskap och erfarenheter, utveckling av nya samverkansmöjligheter och initiativ till tekniska och affärsmässiga innovationer som stärker de västsvenska aktörernas position inom området. Miljönämnden ser en styrka i fortsatt nära samverkan med Länsstyrelsen inom detta.

För att stimulera en ökad användning av biogas inom transportsektorn ska miljönämnden fortsätta driva på arbetet inom områdena godstransporter på väg, energieffektivare gasbussar samt fossiloberoende offentliga fordonsflottor. Användningen av biogas i Västra Götalandsregionens egna verksamheter är betydelsefull och miljönämnden vill fortsätta dialogen med övriga nämnder om möjligheten till ökad användning av biogas i VGRs egna fordon och transporter. På användarsidan ligger fokus fortsatt på biogas som drivmedel inom transportsektorn, men för att ytterligare stimulera en ökad användning av biogas kompletteras arbetet under 2017 med initiativ även inom andra användningsområden som t ex råvara och processenergi för industrin. Mer långsiktiga spelregler för biogas och andra biobränslen på nationell nivå är en viktig påverkansfråga, som även lyfts i samarbete med Region Skåne. Samarbeten och utbyten med regioner även i Skandinavien och Europa fortsätter under 2017 för att växla upp VGRs insatser för utveckling och nya affärsupplägg längs biogasens värdekedja.

C. Hållbar produktion och konsumtion

Handlingsplanen Hållbart mode och hälsosamma miljöer

Planen syftar till att underlätta en övergång till en cirkulär ekonomi och de satsningarna på produkt- och affärsutveckling som startat inom textil- och möbelbranschen kommer förstärkas. Det ska bidra till innovation, näringslivsutveckling och ökad sysselsättning genom nya affärsmöjligheter samtidigt som det bidrar till miljönytta genom minskad resursförbrukning och utfasning av hälso- och miljöskadliga ämnen.

Under 2017 kommer insatser ske som ökar kompetensen och medvetenheten för hur man som beställare kan göra mer medvetna val, inom Giffria förskolor, men även på en mer övergripande nivå. Här finns stor potential för mer medvetna köp som gynnar såväl ekonomi som ekologi exempelvis genom cirkulära möbelflöden. Samarbete kan ske med utvecklingsprojekt inom näringslivet för att stimulera såväl utbud som efterfrågan.

Inom mode och sport/friluftsliv är det privatpersoner som är stora kunder, därför kommer insatser ske i samarbete med detaljhandeln. Regeringen har aviserat ett reparationsavdrag i 2017 års budget för kläder och skor vilket ger goda förutsättningar att utveckla tjänstesektorn. Insatsområdet kommer också bidra till samarbeten med kommuner för att inspirera invånare till mer hållbara val som en del i att skapa attraktiva samhällen och underlätta hållbar konsumtion.

Livsmedel och gröna näringar

Genom att arbeta med hållbara livsmedelskedjor – från jord till bord – bidrar miljönämndens insatser till sysselsättning, landsbygdsutveckling, miljöutveckling och integration. Livsmedelsförsörjningen är en viktig miljöfråga då den bidrar till miljöpåverkan, som klimatförändringar och påverkan på den biologiska mångfalden.

På nationell nivå pågår arbete med att ta fram en ny livsmedelsstrategi för Sverige. Den nya strategin ger förhoppningsvis förbättrade möjligheter till samordning mellan utvecklingsinsatserna på nationell och regional nivå. Miljönämnden och regionutvecklingsnämnden driver gemensamt Handlingsprogrammet för Livsmedel och gröna näringar.

I arbetet med Strategiska vägval för ett gott liv i ett fossiloberoende Västra Götaland 2030 har omställning av produktionen och konsumtionen pekats ut som ett prioriterat område. Miljönämndens insatser under 2017 kommer i första hand inriktas på åtgärder som bidrar till klimatomställningen:

- Växlingen från animaliskt till mer vegetariskt protein är prioriterad.
- Kunskapslyft initieras för privata och offentliga restauranger för att det ska bli mer vegetariskt på tallrikarna och mindre matsvinn.

Möjligheten att tillämpa delningsekonomi på nya sätt inom livsmedelssektorn kommer att undersökas under året. Exempelvis kan ledig produktionskapacitet inom förädlingsindustrin utnyttjas av aktörer som har innovativa idéer om nya livsmedelsprodukter men saknar egna produktionsanläggningar. Målet är förbättrat resursutnyttjande, miljövinster, ökad lönsamhet och mer prisvärda produkter för konsumenterna.

Hållbar stads- och landsbygdsutveckling

Satsningar på biogasproduktion stärker det lokala kretsloppet genom att ta tillvara avfall, ger ökad resurshushållning i livsmedelskedjan och återföra näring till jordbruket genom biogödsel. Miljönämnden vill stötta kommunerna för att så mycket som möjligt av det matavfall som

uppstår samlas in för produktion av biogas och biogödsel. Förutsättningarna behöver samtidigt stärkas för gårdsbaserad energiproduktion och att utnyttja potentialen i gödsel och andra restprodukter från lantbruket till biogas. På lokal nivå finns exempel på hur det bidrar till en levande landsbygd, arbetstillfällen och andra samhällsekonomiska effekter.

D. Lyft fram friluftsliv och främja biologisk mångfald

Göteborgs botaniska trädgård

I regionfullmäktiges budget är ett prioriterat fokusområde att "Utveckla Göteborgs Botaniska trädgård". Miljönämnden tog under 2016 ett inriktningsbeslut som föreslår en långsiktig inriktning för Göteborgs botaniska trädgård vilket har överlämnats till regionstyrelsen. Miljönämndens uppdrag till Göteborgs botaniska trädgård 2017 baseras på denna långsiktiga inriktning:

- Göteborgs botaniska trädgård ska ha en så hög standard på växtsamlingarna och en tillgänglighet som möjliggör forskning och kvalificerad utbildning.
- Göteborgs botaniska trädgård ska nå barn och unga i hela Västra Götaland
- Botaniska trädgården ska vara en angelägenhet för hela Västra Götaland.
- Göteborgs botaniska trädgårds unika verksamhet ska vara en del av besöksnäringen i Västra Götaland

Västkuststiftelsen

Västkuststiftelsen skapar goda förutsättningar för det rörliga friluftslivet genom att förvalta naturskyddade områden. Skötselinsatser krävs för att bevara den biologiska mångfalden i reservaten. Västkuststiftelsen arbetar med att öka tillgängligheten till naturområden i Västra Götaland och medverkar till att fler blir uppmärksammade på den biologiska mångfaldens betydelse och naturens betydelse för hälsan.

Västra Götalandsregionen, Region Halland och Göteborgsregionens kommunalförbund är huvudmän för Västkuststiftelsen. Under 2016 har stiftarna påbörjat en översyn av uppdraget till Västkuststiftelsen som kommer utgöra grunden för uppdragen från 2018 och framåt.

Västkuststiftelsen spelar en viktig roll som aktör för naturturismen i Västra Götaland som också är ett av tre prioriterade områden för Turistrådet Västsverige.

Västerhavsveckan

Miljönämnden arbetar sedan många år för att väcka intresse för havsmiljöfrågorna och för att öka kunskap och engagemang hos allmänheten för Västerhavet som resurs för utvecklingen i Västra Götaland. Det återkommande arrangemanget Västerhavsveckan har genomförts åtta gånger med ett ökat antal medarrangörer för varje år och har en tydlig miljöprofil. För 2017 ska möjligheten till ökad medfinansiering och utvidgning till Norge och Danmark undersökas.

E. Verksamhetsbidrag

Lokalproducerat i Väst

Stödet för närproducerade livsmedel fortsätter genom Lokalproducerat i Väst som är ett resurscentrum för småskalig livsmedelsförädling. De mindre förädlingsföretagen erbjuds utvecklingsstöd och hjälp att hitta vägen till marknaden. Lokalproducerat i Väst startades 2007 som ett gemensamt initiativ av Västra Götalandsregionen och länsstyrelsen. Efter tio år är det ett väletablerat företagsnätverk. Under 2017 kommer jubileet ge möjlighet att sätta fokus på hur framtidens lokalproducerade mat kan få ännu större betydelse genom att bidra till klimat- och miljömställning och social hållbarhet. Insatser för att öka branschens möjlighet att bidra till sysselsättning och integration ska prioriteras särskilt under 2017.

Skolmatsakademin

I Västra Götaland 2020 framhävs den offentliga sektorns möjligheter att utveckla hållbara lösningar inom livsmedelssektorn. Skolmatsakademin (där 50 kommuner och stadsdelar medverkar) har uppdraget att stödja kommunerna i arbetet att minska matsvinnet, öka andelen ekologiska livsmedel och att utveckla mer klimatsmarta menyer. Skolmatsakademin ska bidra till att offentliga måltidsverksamheter kan bli första arbetsplatsen för många nyanlända som vill satsa på en framtid i branschen.

Energigården

Energigården skall under 2017 vara en fortsatt pådrivande kraft för energieffektivisering i lantbruket samt ökad produktion och användning av energi från jord, skog, sol och vind. Energigården ska vara en plattform för samverkan mellan energiaktörer som berör lantbruket. Energigården ska använda olika aktörers kompetenser, vara katalysator och få till stånd aktiviteter som utan samordning inte skulle ha skett.

Miljöbron

Miljöbron kommer under 2017 fortsätta arbeta för ökat samarbete mellan högskola och näringsliv och öka kompetensen hos studenter och företag i de orter där Miljöbron verkar. Detta bidrar till att fler akademiker erbjuds arbete på studieorten eller i närheten och att företagens lönsamhet ökar. De olika projektformerna (Uppdrag, Kursprojekt och Examensarbete/Uppsats) som Miljöbron erbjuder företag/studenter ska fortsätta att utvecklas. Under 2017 ska Miljöbron verka för att starta ett delregionalt kontor i Skaraborg.

GAME

Göteborg Action for Management of the Environment (GAME) är ett nätverk som för samman företag med myndigheter och forskningsorganisationer med syfte att stärka den regionala utvecklingen i Västra Götaland. Nätverket GAME består idag av 450 personer. Game arbetar aktivt med de fem regionala styrkeområdena; life science, hållbara transporter, hållbar stadsutveckling, grön kemi och marina sektorn i trippel helixform. För 2017 diskuteras ett fokus på en branschbarometer samt utredningar kring utlysningar inom EU och svenska innovationsprogram för en hållbar samhällsutveckling i Västra Götaland.

Göteborgspriset för hållbar utveckling

Göteborgspriset för hållbar utveckling delas varje år ut till personer eller organisationer som gör betydelsefulla förändringar för en hållbar värld. Göteborgspriset drivs som en ideell förening med kansli i Göteborg. Priset ger möjlighet att lyfta lokala och regionala goda exempel och sätta dem i ett globalt sammanhang. Priset vill inspirera medborgarna i Västra Götaland och våra lokala ledarprofiler, såväl politiken som näringslivet att agera och fatta beslut för en långsiktig hållbar utveckling. Västra Götalandsregionen stöttar Göteborgspriset för hållbar utveckling med 1 miljon kronor årligen och företräds i styrelsen av miljönämndens ordförande samt i referensgrupp för genomförandet av en representant från miljöavdelningen. Priset delas ut i samverkan mellan Göteborgs Stad, Västra Götalandsregionen och elva företag.